

BAGGRUNDEN FOR OPRETTELSEN AF NATIONALØKONOMISK TIDSSKRIFT

AF HARALD JØRGENSEN*

Medens man har en bestemt dato for oprettelsen af Den nationaløkonomiske Forening, lader det sig ikke med bestemthed afgøre, på hvilken dag 1. nr. af *Nationaløkonomisk Tidsskrift* udkom. Forening og tidsskrift har imidlertid noget med hinanden at gøre. Foreningen blev stiftet tirsdag d. 12. nov. 1872 af en kreds af yngre nationaløkonomer bestående af ca. 25 personer. På den nævnte dag havde man sat hinanden stævne i fru Vincents lokale på Kongens Nytorv nr. 21 i København. I denne ejendom, der er nabohus til Grand Café, havde restauratrice fru E. Vincents nogle restaurationslokaler på 1. og 2. sal. Selskabet begyndte med at spise til aften, og derefter samledes man til drøftelse af et forslag om oprettelse af en forening og et tidsskrift.

I sommeren 1872 havde der været afholdt et nordisk nationaløkonomisk møde i København, og her var opstået den tanke, at man burde gøre et forsøg på at samle den lille kreds af personer, som interesserede sig for nationaløkonomiske problemer. Man tænkte sig også, at andre end egentlige fagøkonomer kunne indtræde i en eventuel forening. Sagen debatteredes navnlig mellem de to professorer N. C. Frederiksen og William Scharling. Frederiksen ville gerne have en stor og udadvendt forening, der kunne propagandere for gennemførelsen af visse liberale økonomiske reformer, medens Scharling ønskede en snævrere og mere videnskabelig sammenslutning. Under drøftelserne rejstes også spørgsmålet om at skaffe den nye forening et talerør udadtil, og dette måtte naturligvis blive et tidsskrift. De to oprindelige initiativtagere inddrog derefter fuldmægtig Falbe-Hansen og cand.polit. Vilh. Arntzen i deres drøftelser, og disse resulterede i indkaldelse til møde hos fru Vincents 12. nov. 1872.

Professor Frederiksen bød velkommen, og Scharling redegjorde nærmere for initiativtagernes planer. Man forestillede sig, at en snæver kreds skulle mødes engang om måneden til et fælles måltid, og derefter skulle man diskutere et eller andet økonomisk eller socialt emne. Kun folk, der på den ene eller den anden måde havde beskæftiget sig med nationaløkonomi, burde indbydes til at deltage.

Der blev derefter forelagt forslag til love omfattende 6 §§. Til indledning

* Landsarkivar.

BAGGRUNDEN FOR OPRETTELSEN AF NATIONALØKONOMISK TIDSSKRIFT

AF HARALD JØRGENSEN*

Medens man har en bestemt dato for oprettelsen af Den nationaløkonomiske Forening, lader det sig ikke med bestemthed afgøre, på hvilken dag 1. nr. af *Nationaløkonomisk Tidsskrift* udkom. Forening og tidsskrift har imidlertid noget med hinanden at gøre. Foreningen blev stiftet tirsdag d. 12. nov. 1872 af en kreds af yngre nationaløkonomer bestående af ca. 25 personer. På den nævnte dag havde man sat hinanden stævne i fru Vincents lokale på Kongens Nytorv nr. 21 i København. I denne ejendom, der er nabohus til Grand Café, havde restauratrice fru E. Vincents nogle restaurationslokaler på 1. og 2. sal. Selskabet begyndte med at spise til aften, og derefter samledes man til drøftelse af et forslag om oprettelse af en forening og et tidsskrift.

I sommeren 1872 havde der været afholdt et nordisk nationaløkonomisk møde i København, og her var opstået den tanke, at man burde gøre et forsøg på at samle den lille kreds af personer, som interesserede sig for nationaløkonomiske problemer. Man tænkte sig også, at andre end egentlige fagøkonomer kunne indtræde i en eventuel forening. Sagen debatteredes navnlig mellem de to professorer N. C. Frederiksen og William Scharling. Frederiksen ville gerne have en stor og udadvendt forening, der kunne propagandere for gennemførelsen af visse liberale økonomiske reformer, medens Scharling ønskede en snævrere og mere videnskabelig sammenslutning. Under drøftelserne rejstes også spørgsmålet om at skaffe den nye forening et talerør udadtil, og dette måtte naturligvis blive et tidsskrift. De to oprindelige initiativtagere inddrog derefter fuldmægtig Falbe-Hansen og cand.polit. Vilh. Arntzen i deres drøftelser, og disse resulterede i indkaldelse til møde hos fru Vincents 12. nov. 1872.

Professor Frederiksen bød velkommen, og Scharling redegjorde nærmere for initiativtagernes planer. Man forestillede sig, at en snæver kreds skulle mødes engang om måneden til et fælles måltid, og derefter skulle man diskutere et eller andet økonomisk eller socialt emne. Kun folk, der på den ene eller den anden måde havde beskæftiget sig med nationaløkonomi, burde indbydes til at deltage.

Der blev derefter forelagt forslag til love omfattende 6 §§. Til indledning

* Landsarkivar.

hed det i § 1, at den nationaløkonomiske forenings formål skulle være at forhandle nationaløkonomiske spørgsmål: I § 2 bestemtes, at der skulle afholdes et møde i hver af månederne fra september til april. »Diskussionerne og Meddelelserne paa Møderne kunne efter Bestyrelsens Beslutning refereres i nationaløkonomisk Tidsskrift«. De øvrige 4 §§ indeholdt de nødvendige organisatoriske bestemmelser. Forsamlingen gav tilslutning til forslaget, og man valgte straks bestyrelse. De initiativtagende personer til foreningens stiftelse fik de højeste stemmetal, og som nr. 5 valgtes statsrevisor Marius Gad. Endvidere var der enighed om at vælge dansk økonomisk forsknings nestor nationalbankdirektør C. N. David som æresmedlem. Han gik dengang i sit 80. år. Han deltog i hvert fald i et enkelt møde. Når man ønskede at vise den gamle mand denne æresbevisning, hænger det utvivlsomt sammen med, at han i sin ungdom havde udgivet et nationaløkonomisk tidsskrift, og at der i de henvendte 50 år, der var hengået siden da, ikke var udkommet noget specielt nationaløkonomisk tidsskrift på dansk. Nu skulle der gøres et nyt forsøg, og som bekendt lykkedes det denne gang at skabe et varigt organ på dansk for nationaløkonomisk forskning. Tidsskriftet passerer i år de første 100 år af sin tilværelse og kan hermed indlemmes i den fornemme, men ret begrænsede kreds af 100-årige fagtidsskrifter, som udkommer i Danmark. Som bekendt er *Bibliotek for Læger*, grundlagt i 1809, nestor i denne fornemme klub.

Det første egentlige nationaløkonomiske tidsskrift, der udkom på dansk udsendtes i årene 1826-29 under titlen *Statsoekonomisk Archiv*. Det omfattede ialt 1000 sider og udkom med to bind.

Når den unge C. N. David (1793-1874) påtog sig besværet og formodentlig også udgifterne ved dette tidsskrifts udsendelse, skyldtes det hans ønske om videnskabeligt at kvalificere sig til en lærestol ved universitetet i statsøkonomi. Han havde aldrig taget nogen afsluttende eksamen ved Københavns universitet, men han var i 1822 rejst til Göttingen, en af datidens liberale tyske universitetsbyer, og havde der ladet sig indskrive ved det stedlige universitet med det formål at studere kameralia. I sommeren 1823 indleverede han en afhandling om dansk finanspolitik i slutningen af 1700-tallet, og denne lille og ret uselvstændige afhandling skaffede ham den eftertragtede doktorgrad. Udrustet med denne akademiske titel vendte han i efteråret 1823 tilbage til København, fast besluttet på at bane sig en vej til universitetet. Det skulle imidlertid blive en lang og træls vej, han måtte vandre, inden han stod ved målet. Først i efteråret 1830, efter at han havde ladet sig døbe i den lutherske tro, stod han ved vejs ende, idet han udnævntes til ekstraordinær professor i statsøkonomi ved Københavns universitet. Han var da 37 år gammel.

Udsendelsen af *Statsoekonomisk Archiv* havde først og fremmest til

formål at skaffe David en talerstol, hvorfra han kunne docere sin ny-erhvervede nationaløkonomiske viden. Langt den overvejende del af tidsskriftets indhold skyldtes Davids pen, og det indeholder både mere almindelige nationaløkonomiske artikler samt mindre bidrag til belysning af aktuelle problemer i dagens Danmark. Tidsskriftet bærer desuden vidnesbyrd om, at David i disse år er en flittig læser af udenlandsk nationaløkonomisk litteratur, som han præsenterede og kommenterede. Man har ikke læst længe i dette tidsskrift, førend man er klar over, at det egentlig ikke er de nationaløkonomiske teorier, der interesserer David, men derimod deres praktiske anvendelse. Det er ikke den rene nationaløkonomi, David ønsker at forelægge sine læsere, men anvendt nationaløkonomi.

Når David i 1829 standsede udgivelsen af sit *Statsoeconomiske Archiv* skyldes det nok først og fremmest, at der nu frembød sig andre muligheder for ham for at henvende sig til offentligheden. I 1830 grundlagde en kreds af fremtrædende universitetslærere et nyt tidsskrift, kaldet *Maanedsskrift for Litteratur*, hvori David fik rig mulighed for at fremlægge resultaterne af sine fortsatte studier. Hertil kom, at David i disse år blev mere og mere politisk interesseret, og sammen med nogle unge politiske meningsfæller oprettede han i september 1834 et nyt ugeblad, som han kaldte *Fædrelandet*. Også i dette periodiske skrift fik David mulighed for at forelægge sine litterære bidrag, der nu ikke længere alene var nationaløkonomiske, men også mere og mere politiske og dagsaktuelle. Meget hurtigt blev det nye ugeblad organ for det unge national-liberale parti, og ved tronskiftet i december 1839 omdannedes det til dagblad. David havde på det tidspunkt en vis indflydelse på bladet, men det varede ikke længe, førend han trak sig tilbage. Når alt kom til alt stod hans politiske ideer et godt stykke til højre for de anskuelser, som nu forfægtedes i *Fædrelandet*. David knyttede sig mere og mere til regeringens politik og til Chr. VIII, og man udnyttede hans arbejdskraft ved de igangværende reformbestrebelse af dansk fængselsvæsen. I 1841-43 udsendte David et nyt tidsskrift, som han kaldte *Nyt statsøkonomisk Archiv*, men dette kan ingenlunde betragtes som et almindeligt nationaløkonomisk tidsskrift. I realiteten indeholdt det først og fremmest bidrag til belysning af de danske fængselsforhold og Davids synspunkter med hensyn til en kommende reform.

Selv om der ikke i de kommende år udsendtes særlige nationaløkonomiske tidsskrifter eller fagblade, betød det ikke, at den nationaløkonomiske videnskabs udøvere i Danmark manglede mulighed for at komme til orde over for offentligheden, hvis man i artikelform ville henvende sig til denne. Datidens aviser veg ikke tilbage fra at offentliggøre videnskabelige afhandlinger, og endelig var der fra gammel tid en række fagblade og tidsskrifter, som havde tilknytning til de forskellige erhverv, og som naturligtvis også

var interesseret i de forskellige nationaløkonomiske synspunkter, selv om man naturligvis i første række var indstillet på at få problemerne belyst i relation til det erhverv, hvis interesser man først og fremmest varetog. For hvert tiår, man bevæger sig frem i 1800-tallet, blive antallet af fagblade og tidsskrifter større og større, og der kan kun være tale om at nævne de vigtigste.

Man kan diskutere, og det er blevet diskuteret, fra hvornår man skal datere det industrielle gennembrud i Danmark. Det er imidlertid en uomtvistelig kendsgerning, at Danmark i perioden frem til 1870 fortrinsvis var et landbrugsland, og at den overvejende del af befolkningen på den ene eller den anden måde var knyttet til landbruget. Siden man omkring midten af 1830'erne havde arbejdet sig ud af den svære landbrugskrise, der havde ramt Europa efter Napoleonskrigenes ophør, havde dansk landbrug været inde i en rivende udvikling. Dette skyldtes først og fremmest den omstændighed, at en række førende europæiske lande, først og fremmest England, i denne periode oplevede industrialismens gennembrud. I tusindtal vandrede tidligere engelske landarbejdere ind til industricentrene, og behovet for tilførsel af levnedsmidler, navnlig korn, var voldsomt stigende. Samtidig forbedredes trafikforholdene, og det blev en overkommelig opgave at fragte levnedsmidler selv til afsides liggende pladser. I Danmark er denne periode ligeledes karakteriseret ved en kraftig udvikling af det egentlige bondebrug. Bønderne bliver selvejere og får hermed større interesse for at udvikle bedriften. Hele denne udvikling rejste en lang række økonomiske og faglige problemer, og der var et voksende behov for løbende orientering og almindelig debat. Som følge heraf blev der i disse år oprettet en række tidsskrifter og fagblade, som specielt dyrkede de landøkonomiske problemer.

Et af tidens vigtigste landbrugsfaglige tidsskrifter var blevet oprettet af den initivrige landøkonom og industridrivende J. C. Drewsen (1777-1851) fra Strandmøllen. Det udkom i årene 1815-19 med 9 bind under titlen *Landoekonomiske Tidender*, og fra 1819-30 fortsatte det, ligeledes med Drewsen som udgiver, under navnet *Nye landoekonomiske Tidender*. Drewsen var ikke ene om at fylde tidsskriftet med bidrag. Han fik fx. værdifuld bistand af den meget socialt interesserede præst i Lyngby Bone Falch Rønne (1764-1833). Fra 1828 engagerede Drewsen sekretæren i Det kgl. Landhusholdningsselskab J. C. Hald (1798-1868) som redaktør af sit tidsskrift. Drewsen havde selv været medlem af Landhusholdningsselskabet i mange år, og fra 1831 overdrog han udgiverretten af tidsskriftet til selskabet. Tidsskriftet tog nu navneforandring til *Tidsskrift for Landøkonomi*, og under denne betegnelse er det kendt indtil vore dage. Hald fortsatte som redaktør, men han skrev ikke meget selv. Han havde imidlertid fortrinlige evner til at trylle medarbejdere frem, og tidsskriftet var så afgjort det førende land-

brugsfaglige organ. I 24 år redigerede Hald dette tidsskrift, hvorefter så kendte landøkonomer som B. S. Jørgensen (1815-88) og forstander J. C. la Cour (1838-98) førte bladet videre med den samme høje videnskabelige standard. Bladet indeholdt både instruktive faglige artikler om landbo-spørgsmål, men også mere almindelige nationaløkonomiske artikler, dog med sigte på hvad der måtte interessere landbrugets folk.

Et andet betydningsfuldt blad fra denne periode var *Ugeskrift for Landmænd*, oprettet i 1855 af landøkonomen E. Møller-Holst (1825-89). Han var landmåler af uddannelse og havde på lange udenlandsrejser studeret bl.a. engvanding og dræning. Nu fik han fra forskellig side kraftige opfordringer til at starte et ugeblad for den jævne landbruger, som man ikke kunne forvente ville abonnere på *Tidsskrift for Landøkonomi*. 5. okt. 1855 udsendtes på Gyldendals forlag 1. nr. af det nye ugeskrift. Møller-Holst redigerede bladet indtil sin død, og han overtog også selv udgivelsen. Fra 1901 er bladet blevet udgivet af Foreningen af danske Landbrugskandidater. Møller-Holst fik en udmærket medarbejder i landøkonomen J. V. T. Hertel (1831-96), der selv havde udgivet et tidsskrift for de små landbrugere under titlen *Dansk Landbotidende*. Det udkom i årene 1866-75. I denne forbindelse bør endelig nævnes det tidsskrift, som den praktiske landmand Carl Luno (1784-1858) fra Nygård i Rødovre sogn, broder til den kendte bogtrykker Bianco Luno, udsendte i årene 1839-53 og 1854-56 under titlen *Landoekonomisk Tidende og Landoekonomisk Tidende for Danmark og Slesvig*. Der kunne endnu nævnes andre landbrugsfaglige blade, og med mere specielt sigte, men de her omtalte må stå som repræsentanter for den skov af blade, som lidt efter lidt så dagens lys, og som ikke alle var i stand til at slå varig rod.

Indenfor handel, håndværk og industri var bladfloraen ikke så frodig, men disse erhvervsgræne fik lidt efter lidt også egne fagblade, der kunne forsvare deres interesser og i det hele taget virke oplysende. Fra gammel tid eksisterede den såkaldte *Handels- og Industri-Tidende*. Den var oprettet i 1782 og var navnlig anlagt som et nyhedsorgan, der så hurtigt som muligt bragte oplysninger om priser og markedsforhold. Til at begynde med udsendte man et ugentligt nr., senere blev udgiveshyppigheden endnu større. I to perioder redigeredes dette blad af den kendte industrihistoriker O. J. Rawert (1786-1851). Ved hans død gik bladet ind, og dets opgave varetoges for fremtiden af de almindelige aviser.

I 1838 stiftedes i København den såkaldte Industriforening, hvis opgave var at virke for en bedre uddannelse inden for håndværk og industri samt for næringsfrihedens indførelse. Dette spørgsmål havde længe optaget offentligheden, og bølgerne gik ofte højt, når tilhængere og modstandere af den hævdvundne laugstvang mødtes. En række af tidens førende liberalc

politikere trådte ind i Industriforeningen og prægede i høj grad dens virksomhed i årene efter 1840. Naturligvis måtte man have et offentligt organ, gennem hvilket man søgte at vinde almindelig tilslutning til de krav, man stod for. 6. oktober 1838 udkom 1. nr. af *Industriforeningens Tidsskrift*. Udsendelsen af dette fagblad oversteg imidlertid den unge forenings økonomiske kræfter, og fra 1841 afløstes ugebladet af de såkaldte *Quartalsberetninger for Industriforeningen*, hvori man bl.a. offentliggjorde almindelige artikler om industrielle problemer. Fra 1853-85 redigeredes dette blad af justermester E. Bruun. Efter hans død genopstod *Industriforeningens Tidsskrift* under sit gamle navn, og der går herfra en direkte og ubrudt udvikling ned til vor tids *Tidsskrift for Industri*.

Medens Industriforeningen forsvarede næringsfriheden, havde tilhængerne af den gamle laugsordning deres faste rygstød hos medlemmerne af den i 1840 oprettede Håndværkerforening i København. Også denne organisation måtte naturligvis have sit talerør, og fra 1842 udgav foreningen *Fjerdingsårlige beretninger*. Som bekendt endte dysten mellem fortalere og modstandere af næringsfrihed med, at indenrigsminister A. F. Krieger i 1857 gennemførte loven om næringsfrihed. Hermed var faktisk skabt de ydre forudsætninger for en ny og kraftig udvikling af dansk industri og håndværk.

Den industrielle udvikling tog for alvor fart omkring 1870. Der var i årene op mod 1870 opsamlet ret store kapitaler, og udviklingen inden for landbruget sendte en strøm af ledig arbejdskraft ind til byerne. Hermed var to meget væsentlige forudsætninger tilvejebragt for grundlæggelsen af en moderne industri. I begyndelsen af 1870'erne skete en kraftig udbygning af bankvæsenet, og en række nye virksomheder blev grundlagt. Dette rejste en række nye økonomiske og sociale problemer også herhjemme, og der opstod et virkeligt behov for en almindelig drøftelse af disse problemer, også set på baggrund af udviklingen i en række førende vesteuropæiske industrilande, hvor man længe havde haft disse på dagsordenen. Man kunne naturligvis have henlagt denne debat til de eksisterende aviser og tidsskrifter, men datidens unge nationaløkonomer var af den opfattelse, at der burde skabes et specielt forum for disse aktuelle og til en vis grad kontroversielle spørgsmål. Det var med dette formål, at man i efteråret 1872 fik oprettet *Nationaløkonomisk Tidsskrift*.

På titelbladet på 1. bind af *Nationaløkonomisk Tidsskrift* med undertitlen: Et månedsskrift for samfundsspørgsmål, økonomi og handel står 4 navne, nemlig N. C. Frederiksen, V. Falbe-Hansen, William Scharling og Vilh. Arntzen. Af disse er der først og fremmest grund til at præsentere de to første, der begge var professorer i statsøkonomi ved Københavns universitet, også fordi de litterært prægede det nye tidsskrift i dets første leveår.

N. C. Frederiksen (1840-1905), der var student fra Sorø, begyndte i 1857 at studere statsvidenskab og erhvervede allerede i 1859 universitetets guldmedalje på en afhandling om kornprisernes indflydelse på arbejdslønnens højde. Han blev kandidat i 1862 og deltog året efter i en konkurrence om et professorat i statsøkonomi ved universitetet. Han fik ikke stillingen, men hans konkurrenceafhandling placerede ham så fint, at han i 1865 kun 25 år gammel udnævntes til docent og to år senere til professor. Frederiksen var en livfuld lærer med omfattende kundskaber. Han var hele sit liv en brændende fortaler for den liberale nationaløkonomi. Han var desuden uhyre produktiv og leverede i løbet af få år en række skrifter, der udmærkede sig ved en glimrende fremstillingskunst, mange gode iagttagelser, men dog ikke helt af den stringens og lodighed, som man normalt forventer af en professor. Frederiksen gik endvidere levende op i journalistik og politik. Meget tidligt blev han knyttet til *Fædrelandet*, og i 1866 rykkede han ind i folketinget. Som svigersøn af D. G. Monrad stod han denne mand og hans synspunkter meget nær. Frederiksen talte begejstret om de mange store økonomiske reformer, som burde gennemføres, herunder almindelig frihandel, frigivelse af jorden, grundskatternes afløsning og indførelse af en ny formue- og indkomstskat. Han nøjedes ikke med at teoretisere, men kastede sig med sin betydelige energi ind i diverse forretningsforhold, som til sidst førte ham ud i økonomisk uføre og ruin. I 1877 opgav han sit professorat og drog til USA. Ingen vil benægte, at professor Frederiksen var i besiddelse af en betydelig begavelse og idérigdom, og hans initiativ og virkestrang var levende, men ofte svigtede hans personlige skøn, og han manglede enhver evne til begrænsning. Hans levende personlighed var imidlertid velegnet til at sætte skub i et foretagende som *Nationaløkonomisk Tidsskrift*.

En helt anden type var hans professorkollega William Scharling (1837-1911). Også han var noget af et vidunderbarn. Han blev juridisk kandidat i 1861 og erhvervede året efter universitetets guldmedalje for besvarelse af en prisopgave om, hvad der fra statens side kunne gøres for at hindre et proletariats opståen. Ligesom Frederiksen deltog han i professorkonkurrencen i 1863, også med negativt resultat, og i de følgende år tog han på en længere udenlandsrejse for at studere videre. I 1869 blev der påny udskrevet en professorkonkurrence i statsøkonomi og statistik. Scharling deltog med en afhandling om pengenes synkende værdi, og denne gang sejrede han. Han blev hermed kollega til Frederiksen, og i modsætning til denne beklædte han sit professorat i henved 40 år. Scharling udmærkede sig ved sine grundige studier, og han var i besiddelse af en ikke ringe iagttagelsesevne. Han var dog i sin forskning mere refererende end egentlig nyskabende. Der foreligger en række betydelige værker om handel og omsætning fra hans

hånd, ligesom han bistod V. Falbe-Hansen med udarbejdelsen af den store håndbog: *Danmarks Statistik*.

Ved siden af de to professorer stod som udgivere af det nye tidsskrift V. Falbe-Hansen og Vilh. Arntzen.

Falbe-Hansen (1841-1932), der var student fra Odense, valgte at studere nationaløkonomi, og han havde professor Frederiksen som lærer. Han kom under stærk påvirkning af denne og samstemmede ganske med ham i hans liberale anskuelser. Sammen med Scharling konkurrerede han i 1869 om det ledige professorat, men Scharling blev den udkårne. Falbe-Hansen havde dog formået at placere sig videnskabeligt med den af ham indleverede konkurrenceafhandling, der beskæftigede sig med spørgsmålet om varepriserne og arbejdslønnen i Danmark siden Amerikas opdagelse. Foreløbig var universitetets porte imidlertid lukket for ham, og han søgte derfor ansættelse i Statistisk Bureau, hvis ledelse han overtog i 1873 efter C. N. David. Som leder gennemførte han forskellige reformer bl.a. på landbrugsstatistikens område. I 1877 fulgte han efter Frederiksen som professor ved Københavns universitet, og i 1878 udkom 1. bind af hans bredt anlagte danske statistik. Falbe-Hansens mangesidige videnskabelige og embedsmæssige virksomhed skal ikke behandles i denne sammenhæng, men det var en ung mand med marskalstaven i tornysteret, der i 1872 meldte sig til aktiv tjeneste ved det nye tidsskrift.

Af de oprindelige udgivere står endnu Vilh. Arntzen (1842-93) tilbage at præsentere. Han var den yngste af firekløveret og var blevet student fra Århus. Ligesom de andre valgte han det nationaløkonomiske studium. Han blev kandidat i 1869 og virkede herefter en årrække som lærer ved Københavns Navigationsskole og de københavnske kommuneskoler. Han havde ingen videnskabelige aspirationer, men han var levende optaget af sit fag og en udmærket formidler af andres skrifter og tanker. Fra hans hånd foreligger adskillige nationaløkonomiske skrifter, der ofte er blevet til i samarbejde med andre. Han fortsatte som medudgiver af *Nationaløkonomisk Tidsskrift* indtil 1875, da han trak sig tilbage.

De her præsenterede fire personer var den lille kreds, der bragte det nye tidsskrift til verden. Som forlægger benyttede man en af Københavns ansete boghandlere og forlæggere P. G. Philipsen (1812-77). Kun 22 år gammel havde Philipsen nedsat sig som selvstændig boghandler i hovedstaden, og med flid og ihærdighed havde han med årene oparbejdet en ikke ringe forretning. Medens C. A. Reitzel samlede tidens litterære forfattere omkring sit forlag, og Gyldendal i første række dyrkede den videnskabelige litteratur, udsøgte Philipsen sig som sit speciale det populær-videnskabelige felt, navnlig inden for naturvidenskaberne. Også landøkonomiske arbejder kom hos Philipsen, og det var måske derfor ikke så uforklarligt, at man fik denne

boghandler til at overtage det nystiftede tidsskrift. Der er ikke efterladt nogensomhelst oplysning om de økonomiske aftaler, men man tør vel formode, at tidsskriftets økonomi var baseret på indtægten af fast abonnement, eventuelt af et mindre løssalg. Om annoncering var der foreløbig ikke tale. Det hørte nu engang ikke hjemme i alvorlige fagtidsskrifter. Det har sikkert ikke været nogen lukrativ forretning at være forlægger for dette tidsskrift, og da det første li-år var gået, opgav forlaget udgivelsen. På det tidspunkt havde P. G. Philipsen været død i flere år, og hans to begavede sønner Gustav og Ludvig overtog forretningen og førte forlaget videre, men ad helt andre baner end faderen. Nationaløkonomisk Forening overtog herefter selv det økonomiske ansvar for tidsskriftets udgivelse. Allerede på det tidspunkt havde foreningens sekretær A. Petersen-Studnitz (1845-1935) redigeret tidsskriftet i adskillige år. Hvornår han har overtaget redaktørhvervet har ikke nøje kunnet fastslås, men han havde ikke sæde i den første bestyrelse, selv om han var medlem af foreningen og også fik et litterært bidrag optaget i tidsskriftets 1. bind. Meget tyder dog på, at han hurtigt har overtaget redaktørhvervet, og han varetog det herefter lige til 1901.

Kaster vi til afslutning et blik på indholdet af tidsskriftets 1. bind, kan man straks konstatere, at alle 4 udgivere er repræsenteret blandt bidragsyderne med større og mindre artikler. De har dog ikke helt forpagtet den til rådighed stående spalteplads. Også de menige medlemmer i foreningen fik ordet. Foruden de egentlige artikler offentliggjordes i form af små meddelelser en række økonomiske nyheder fra ud- og indland, ligesom man havde faste oversigter over tilstanden på pengemarkedet, på kornmarkedet og på produktmarkedet. Disse mindre meddelelser og rapporter udkom uden forfatternavn. Den 1. af dem er dateret København d. 1. dec. 1872, hvilket også giver os den oplysning, at det nye tidsskrift sandsynligvis først er udkommet omkring nytår 1872-73. Med hvert hefte fulgte endelig ret udførlige mødereferater fra Nationaløkonomisk Forening, der fortæller om de livlige debatter, der fandt sted inden for foreningens kreds i disse bevægede år, hvor nye virksomheder grundlagdes, og hvor der var en betydelig uro i arbejderkredse. Endelig indeholdt hvert hefte en kort bibliografi over nyudkommet nationaløkonomisk litteratur.

De 100 år, der nu er forløbet siden tidsskriftets grundlæggelse, vidner om, at det var et levedygtigt frø, som de 4 unge nationaløkonomer lagde i jorden, da de mødtes hos fru Vincents. En fjern eftertid må også have lov til at udtale sin forundring over, at det var økonomisk muligt for en forening, der i sin start ikke talte mere end 70 medlemmer (medlemstallet pr. 10/1 1873) at skabe både det redaktionelle og økonomiske fundament for et levedygtigt tidsskrift. Men der var også dengang både stor skrivelyst og beskedne udgifter til trykning.